

Wzgórze Stróżnica w Piekarach

Lokalizacja:

województwo małopolskie
powiat krakowski
gmina Liszki
miejscowość Piekary

Region geograficzny:

Północne Podkarpacie
Brama Krakowska
Pomost Krakowski

Jednostka geologiczna:

monoklina śląsko-krakowska/zapadlisko
przedkarpackie

1 Wzgórze Stróżnica o wysokości 247 m n.p.m. leży na lewym brzegu doliny Wisły. Od strony wschodniej jest ono ograniczone stromym, miejscami skalistym zboczem, które tworzy zachodnie obramowanie przełomu rzecznego – Bramy Tynieckiej. Występują tu dwa stanowiska, w których odsłaniają się różne facje wapieni górnej jury i utwory czwartorzędowe (less, wypełnienia jaskiń): nieczynny kamieniołom – tzw. „kamieniołom w Piekarach” oraz skałka z łatwo dostępną jaskinią i słabo widocznym starym wyrobiskiem – nazwana „Skałką Okrążek”.

2 W kamieniołomie w Piekarach widoczna jest ściana o wysokości do 15 metrów i ok. 200 m długości. W części północnej odsłania się wapień ławicowy górnej jury (161-156 mln lat temu) o typowym wykształceniu. Ławice mają grubość od 0,7 m do 2,5 m. Znajdują się w nich beładnie rozmieszczone, bardzo liczne buty krzemionkowe. Idąc w kierunku południowym obserwuje się stopniowy zanik uławicenia i przejście do facji wapienia skalistego (bez oddzielności ławic, bez kongrecji krzemionkowych). Wapień skalisty występuje na odcinku ok. 140 m, po lewej stronie kamieniołomu, tworząc następnie fragment ściany z widocznymi śladami procesów krasowych. W obu odmianach wapieni występują nieliczne, trudne do wypreparowania skamieniałości (gąbki, ramienionogi, amonity). W obrębie opisywanego stanowiska znajduje się wykuta w wapieniu sztolnia o wysokości 2 m i łącznej długości ok. 50 m, która jest łatwo dostępna do zwiedzania. Sztolnia ta została wykuta pod koniec XIX wieku i była używana przez właścicieli dworu w Piekarach do przechowywania żywności.

3 Około 250 m dalej na południe, nad odciętych starorzeczem Wisły, wznosi się ostroga skalna o wysokości 15-20 m, której powstanie wiąże się z powstaniem przełomu Wisły pod Tyńcem. Jest to skałka zbudowana z wapienia skalistego, z widocznymi spękaniem ciosowymi poszerzonymi przez procesy grawitacyjne i krasowe. Na powierzchni wapienia wi-

doczne są liczne jamki, zagłębienia, rowki i bruzdy, tworzące charakterystyczną mikrorzeźbę krasową. Widoczne są dość liczne skamieniałości, selektywnie wypreparowane przez wietrzenie. W dolnej części ściany skalnej od strony Wisły występuje wąski, zaciskający się korytarz, przebiegający wzdłuż rozwartej szczeliny. U jego podnóża nagromadzone są osady (mady i żwiry) akumulowane przez rzekę w czasie wezbrań powodziowych. Od południa skałka ograniczona jest wysoką, łukowato wygiętą skarpą – jest to pozostałość od dawna nieczynnego kamieniołomu. Odsłaniają się w niej wapień o mniej lub bardziej wyraźnie zaznaczonej oddzielności ławicowej, nachylone ku zachodowi pod kątem 8-10° (stopniowo malejącym). W zachodniej części odkrywki, w obrębie wapieni nieuławicowych, widnieje otwór jaskini Nad Galoską. Jaskinia ta ma kształt owalnej komory z trzema płytkimi niszami, a jej szeroki wylot jest wsparty na trzech kolumnach skalnych. Namulisko pokrywające nierówne dno jaskini było dwukrotnie rozkopane; znaleziono w nim liczne kości zwierząt plejstoceny oraz krzemienne odłupki i narzędzia pochodzące ze środkowego i górnego paleolitu. Wierzchowinę wzgórza ponad skałką pokrywa less, zawierający również zabytki archeologiczne i szczątki kopalnej fauny.

Znajdujący się w Piekarach kamieniołom i stok skalisty (skałka Okrążek) są jedynym na terenie Bielańsko-Tynieckiego Parku Krajobrazowego stanowiskiem dokumentacyjnym. Dokumentują one wzajemną relację dwóch odmian litologiczno-facjalnych wapieni górnej jury Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, a także ich rolę morfotwórczą. Szczególna jest także wartość stanowisk archeologicznych Piekary I-III ze względu na znaną tu bogatą faunę ssaków plejstoceny, jak również ze względu na zabytki archeologiczne (zwłaszcza wyroby datowane na środkowy paleolit), oceniane jako jedne z najstarszych na ziemiach polskich.

Oba te obiekty tworzą lewobrzeżne obramowanie Bramy Tynieckiej, atrakcyjnego ze względów krajobrazowych przełomu Wisły pod Tyńcem (najwyższy odcinek doliny rzecznej między Karpatami a ujściem Wisły do Bałtyku). Godne zwiedzenia są zarówno sztolnia w kamieniołomie, jak też jaskinia Nad Galoską (obie łatwo dostępne i bezpieczne). Z wierzchołki nad skałką Okrążek roztacza się piękny widok na przełomową dolinę Wisły, pasmo Pogórek Tynieckich oraz Sowiniec z klasztorem na Bielanych.

Obiekt jest łatwo dostępny drogą i ścieżką od przystanku autobusu miejskiego przy skrzyżowaniu dróg w Piekarach (linie 239 i 259) lub od parkingu samochodowego nad brzegiem Wisły. Dojście drogą – około 700 m na południe.

Obiekt ten nie jest zagospodarowany; w przygotowaniu jest ścieżka dydaktyczna z 3 tablicami informacyjnymi (przy przystanku autobusowym, przy kamieniołomie i przy skałce Okrążek). W planie jest też wydanie folderu. Obiekt ten świetnie nadaje się do niedzielnych wycieczek dla mieszkańców Krakowa, ponieważ znajduje się zaledwie 10 km od centrum miasta.

The Stróżnica Hill in Piekary

The Stróżnica Hill (247 meters a.s.l.) is in the left bank of the Vistula River valley. Two sites are known from this area: inactive quarry in Piekary and "Okrążek Rock" - a pinnacle with a cave and poorly visible, old working. In both sites various facies of Upper Jurassic limestones and Quaternary sediments crop out. The area belongs to the Bielany-Tyniec Landscape Park.

In the Piekary quarry typically developed Oxfordian

bedded limestone is exposed. The beds are from 0.7 to 2.5 meters thick and contain numerous flints. Southward, the massive limestone facies appears, exposed in the left wall of the pit, along some 140 meters. In this limestone karst features are well-developed. In both facies varieties rare fossils can be found: sponges, brachiopods and ammonites.

About 200 meters southward a rock pinnacle rises to 15-20 meters height. It is a massive limestone with abundant fossils and well-marked joint fractures widened by weathering and karstification. At the rock surface a variety of karrens can be observed. In the lower part of the wall a narrowing corridor occurs. At its entrance alluvial muds and gravels are accumulated during floods. From the south the pinnacle is terminated by a high scarp built of randomly-bedded limestones dipping at 8-10° to the north. In the western part of the outcrop there is the entrance to the "Nad Galoską" cave. The cave is an oval chamber with three shallow niches. Its large entrance is supported by three limestone columns. In the cave sediments bones of Pleistocene animals and Paleolithic artefacts were found. The top of the hill is covered by loess in which archaeological artefacts and fauna fossils were found.

The site borders of so-called Tyniec Gate – a scenic Vistula River break beneath the Tyniec Hill. From the top of the Okrążek Rock a magnificent view opens to the Vistula River valley, to the Tyniec Hill Range and to the Sowiniec Horst with the Bielany monastery.

The site is easily accessible by road and trail from city bus stop at road crossing in Piekary (No. 239 and 259 lines) or from the parking lot at the river bank (about 700 meters walk).

Autorzy karty stanowiska dokumentacyjnego i fotografii:
Z. Alexandrowicz, S. W. Alexandrowicz (2006)
Stanowisko dokumentacyjne zatwierdzone w 1998 r.

Wybrana literatura: 3, 124, 145, 149, 290, 295, 476